

Den robuste fravænningsgris

Erfamøde, VKST, 2/12-2020

Tina Sørensen, Konsulent

tiso@seges.dk

Hvem er det nu jeg er?

- Uddannet Cand. Scient animal science 2016
- Ansat hos Seges svineproduktion siden 2016
- Ansat i foderafdelingen siden 2017

Foder uden zink

Foderautomater

Mavesår

Afprøvning af firmafoder

Mælkekopper

Arrangementer og studerende

Dagsorden

- Hvad er problemet?
- Hvad kan man gøre i farestalden?
- Hvad kan man gøre under og efter fravænning?
- Zinkguiden.dk
- Spørgsmål

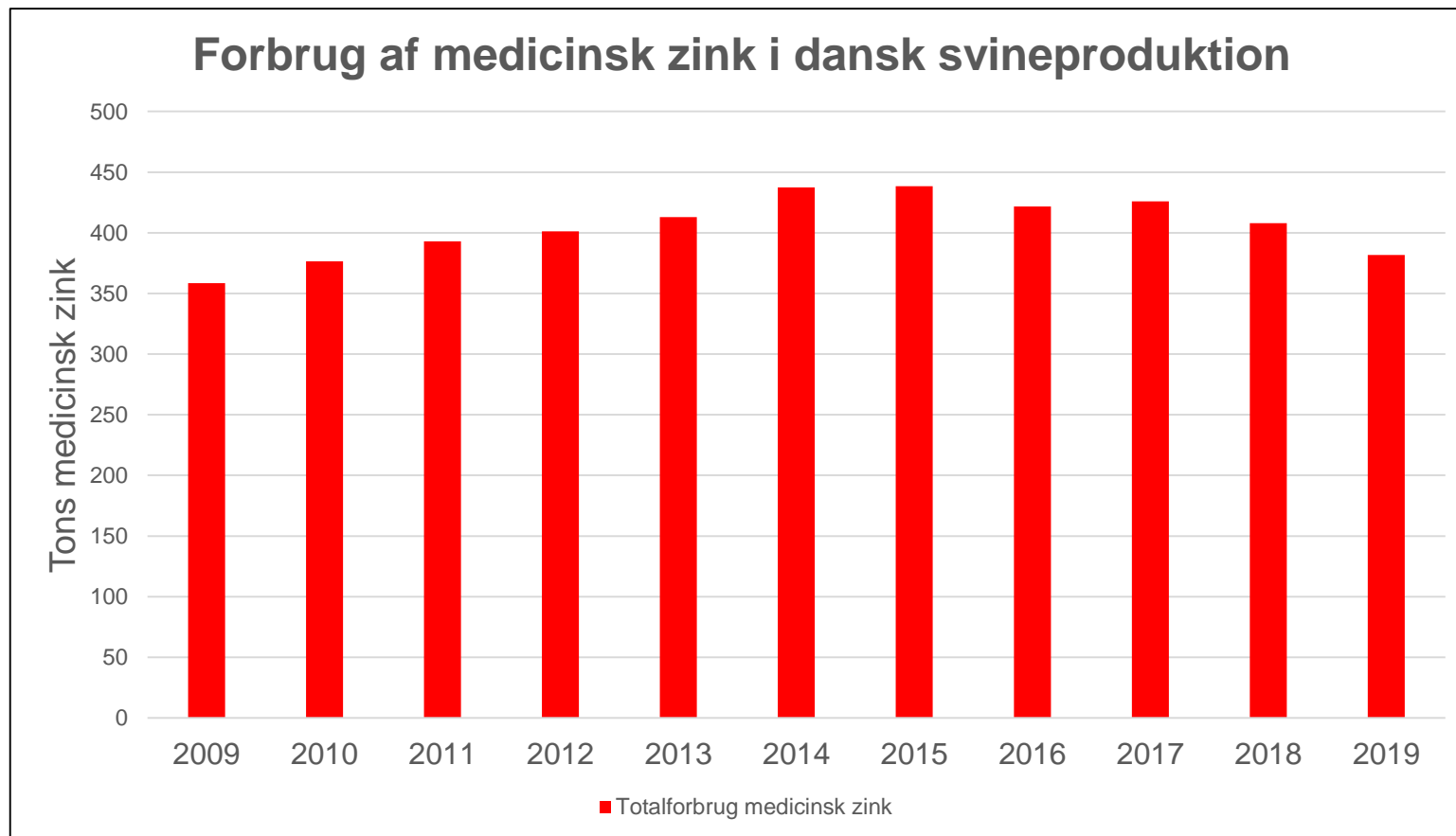
Hvorfor benyttes medicinsk zink?

- Kontrol af fravænningsdiarré (*E. coli*)
- Maksimalt 2,5 kg per tons foder
- Maksimalt 14 dage efter fravænning
- Kræver recept fra dyrlægen

- Meget effektivt i de fleste besætninger
- Reducerer antibiotikaforbruget

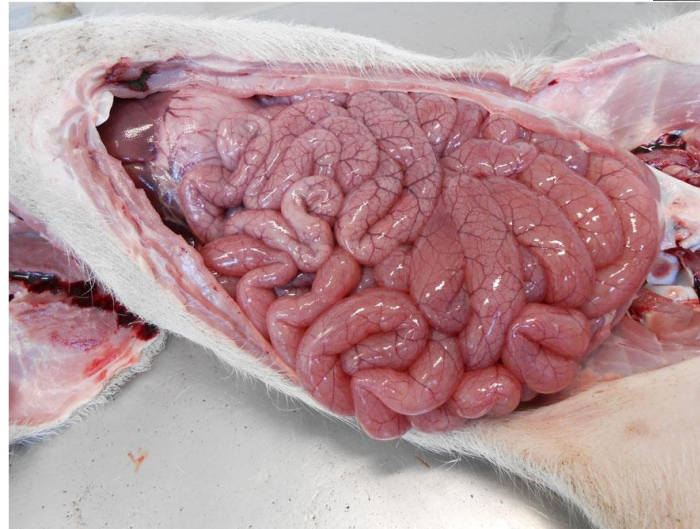
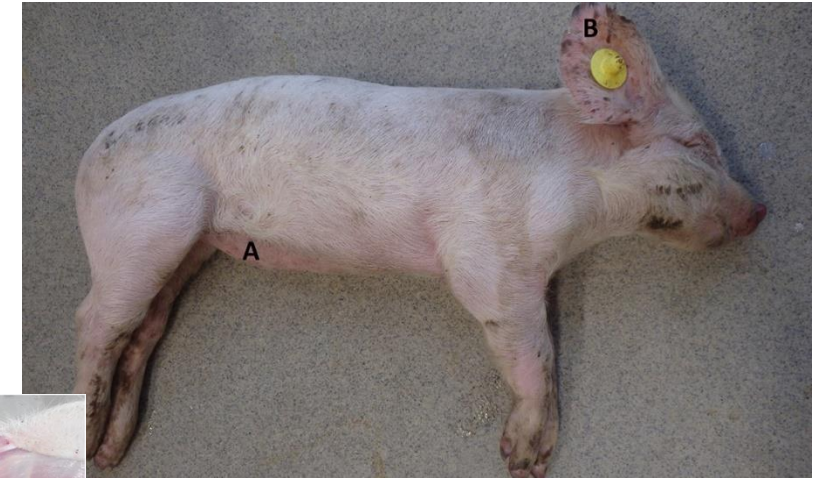
Udfordringen

- Europæisk beslutning
  - EMA tilbagetrækker godkendelse til medicinsk Zink senest juni 2022
- Hovedargumentet er miljøpåvirkning
  - Derudover resistensudvikling
- **Reduktion af antibiotikaforbrug – 2% om året fra 2019 til 2022**

Fravænningsdiarré

- Ofte 1-2 uger efter fravænning
- Nedsat tilvækst
- Dehydrerede grise
- Akutte dødsfald pga. forgiftning
- Op til 25% dødelighed

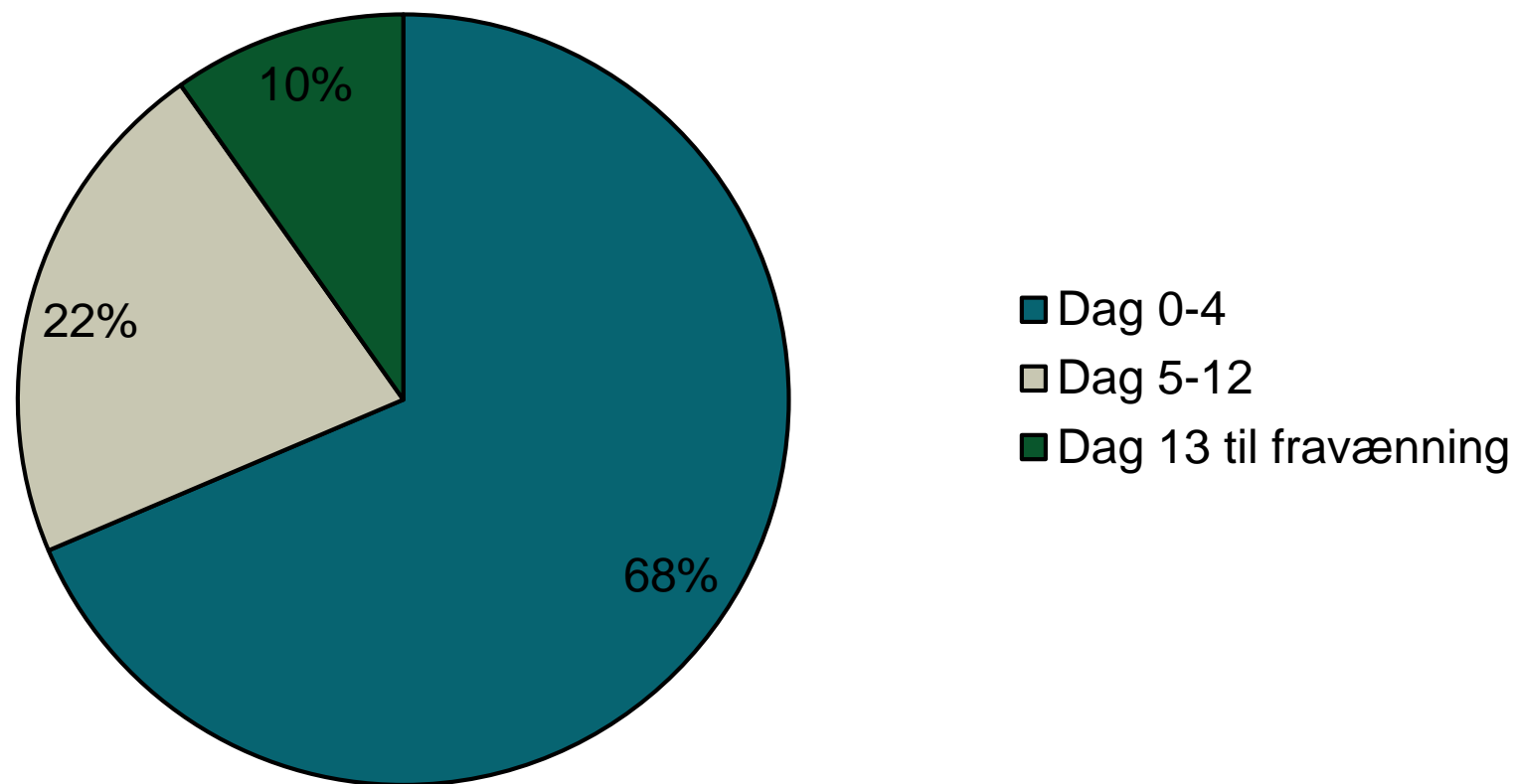

Hvad skal den robuste fravænningsgris kunne?

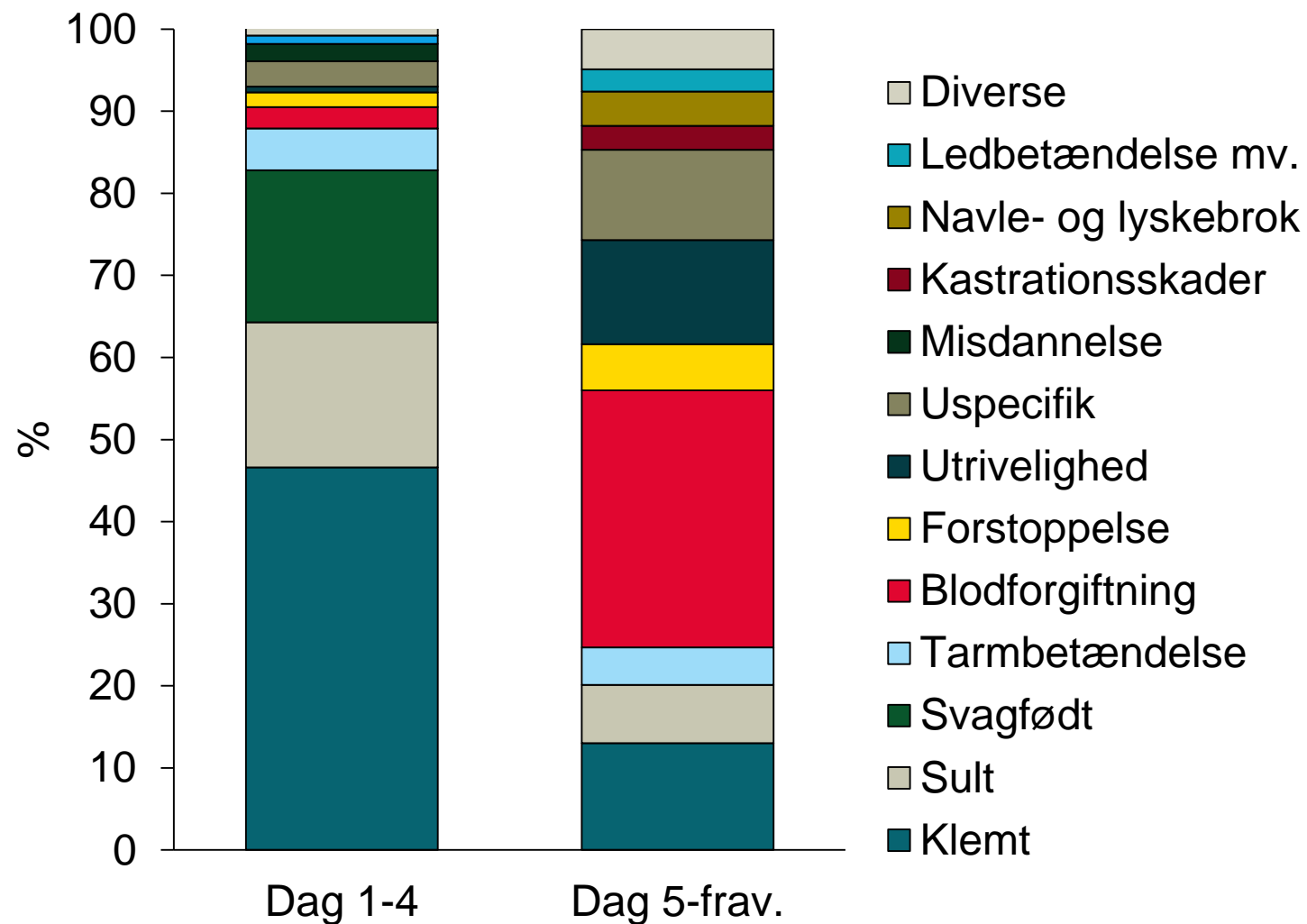
Hvornår dør de levendefødte pattedrise (58%)?

2,6 døde grise indtil fravænning

Hvad dør pøttegrisene af?

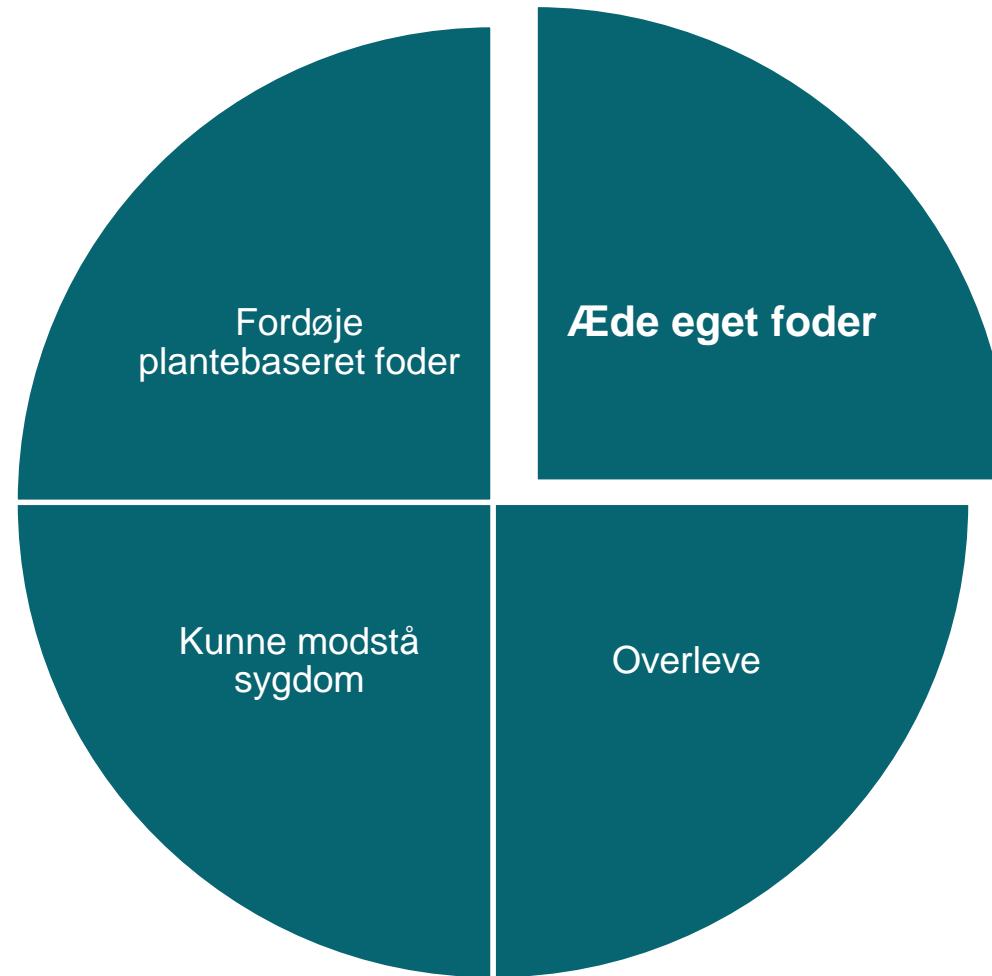
Årsager til blodforgiftning

- ”For at få blodforgiftning skal bakterierne ind i blodet”
- Hvad tror I er den hyppigste årsag til blodforgiftning?
  - Tandslibning, sår i kronranden, sår på forknæ, halekupering, kastration?

Indgang	Antal besætninger (14)
Halekupering	10
Kastrationssår	5
Sår på forknæ	4
Tandslibning	3
Sår i kronranden	2

Hvad skal den robuste fravænningsgris kunne?

Forsøg med mælkekopper

- 8 søer med 14 pattegrise
- 8 søer med 20 pattegrise
- Filmet dag 1, 7 og 21
- Hvornår gav soen mælk
- Hvornår brugte grisene koppen

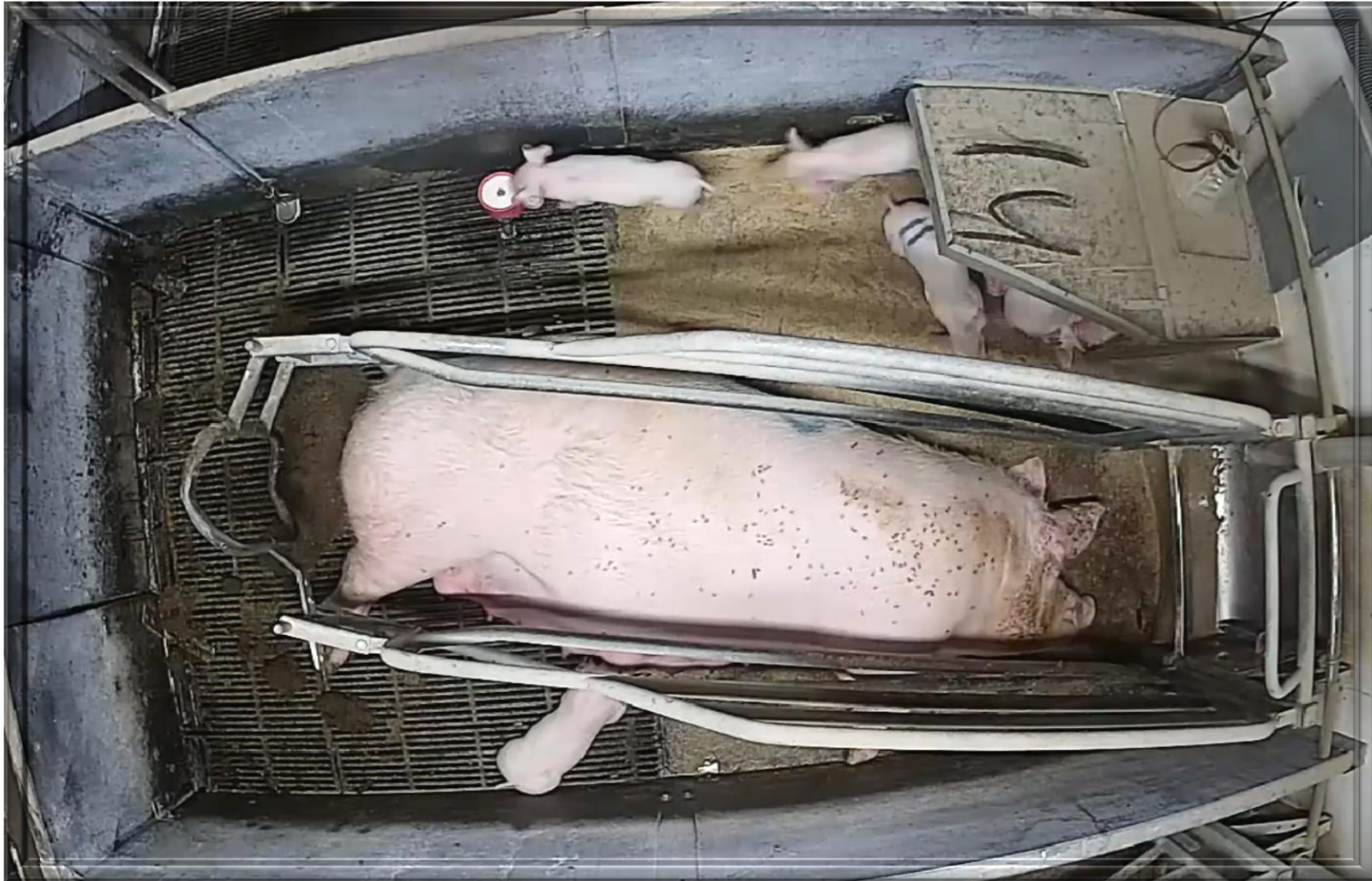

Hvordan æder pattegrisen

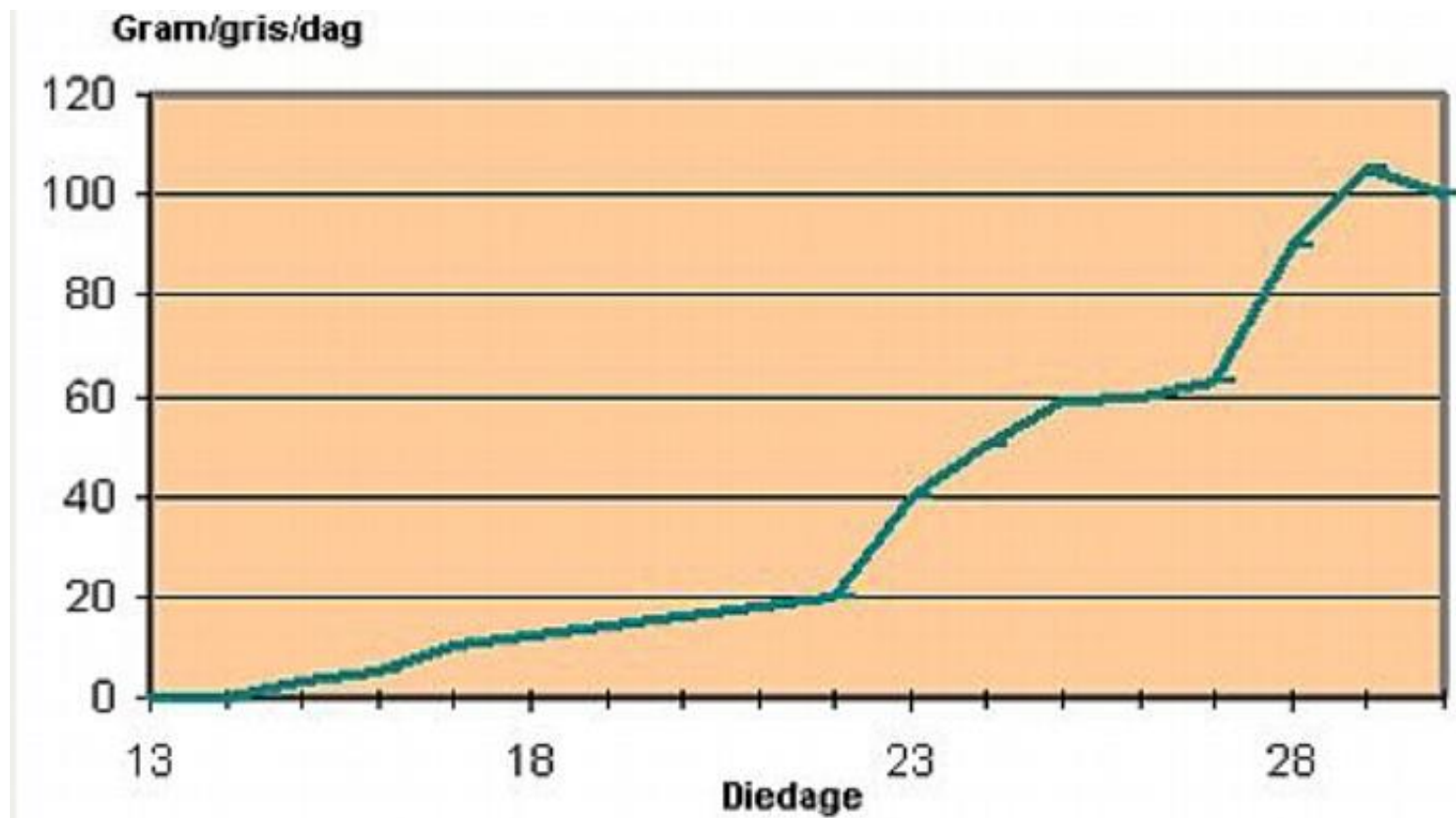
- Soen giver signal
- Alle grise æder samtidig
- Grisene æder ved siden af hinanden

Alle æder samtidig

Hvornår begynder grisene at æde?

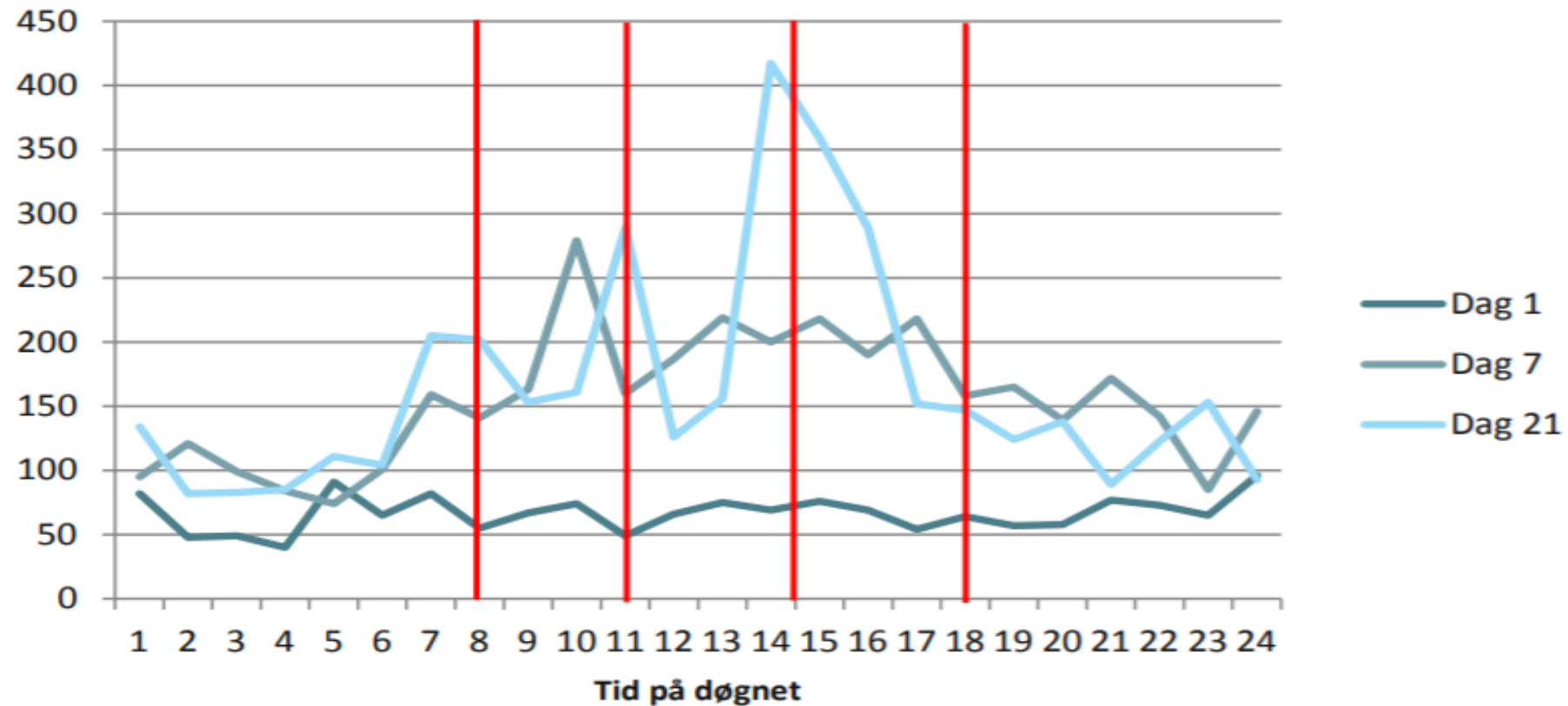

Mælkeydelsen toppe omkring 3 uger.

Grisene æder når soen æder!

Grisenes brug af koppen fordelt over døgnet

Besøg ved kop, total

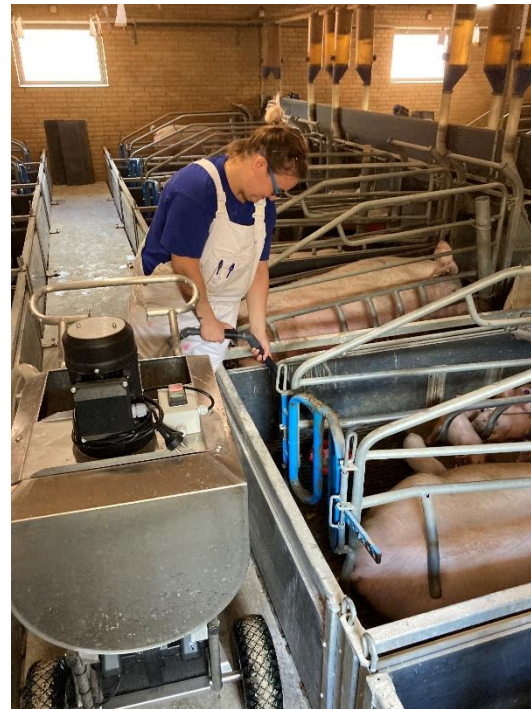
Hvad foretrækker pattegrisen?

- Soen tager initiativ til ”fodring”
- Pattegrisene æder samtidig og ved siden af hinanden
- Hyppige og små måltider
- Fodring samtidig med soen

Hvordan kan vi gøre det?

Forsøg med hyppig fodring af opblødt foder

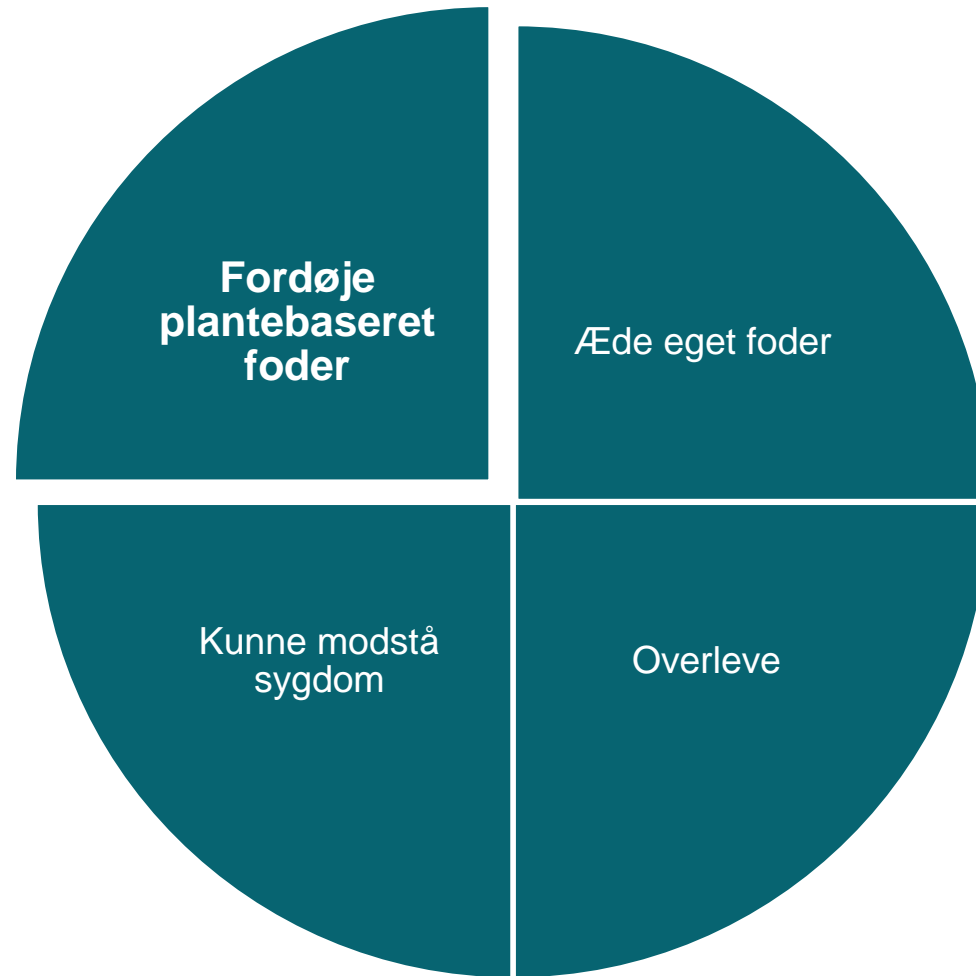
Få pattegrisene til at æde

- De æder næsten ingenting før dag 21 – men de skal øve sig
- Hyppige fodring
- Evt. fodring samtidig med soen
- Flere pattegrise skal kunne æde samtidig
- Fokus på hygiejne især ved opblødt foder

Dag	Gram pr. sti (13 grise)
10	70
11	80
12	90
15	120
20	260
25	1300
>25	Ad libitum

400g pr. gris på 25 dage

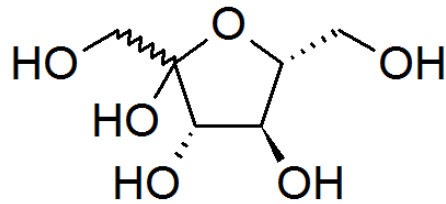
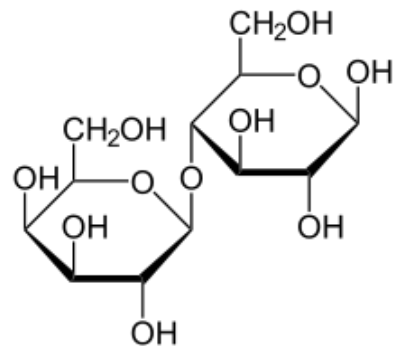
Hvad skal den robuste fravænningsgris kunne?

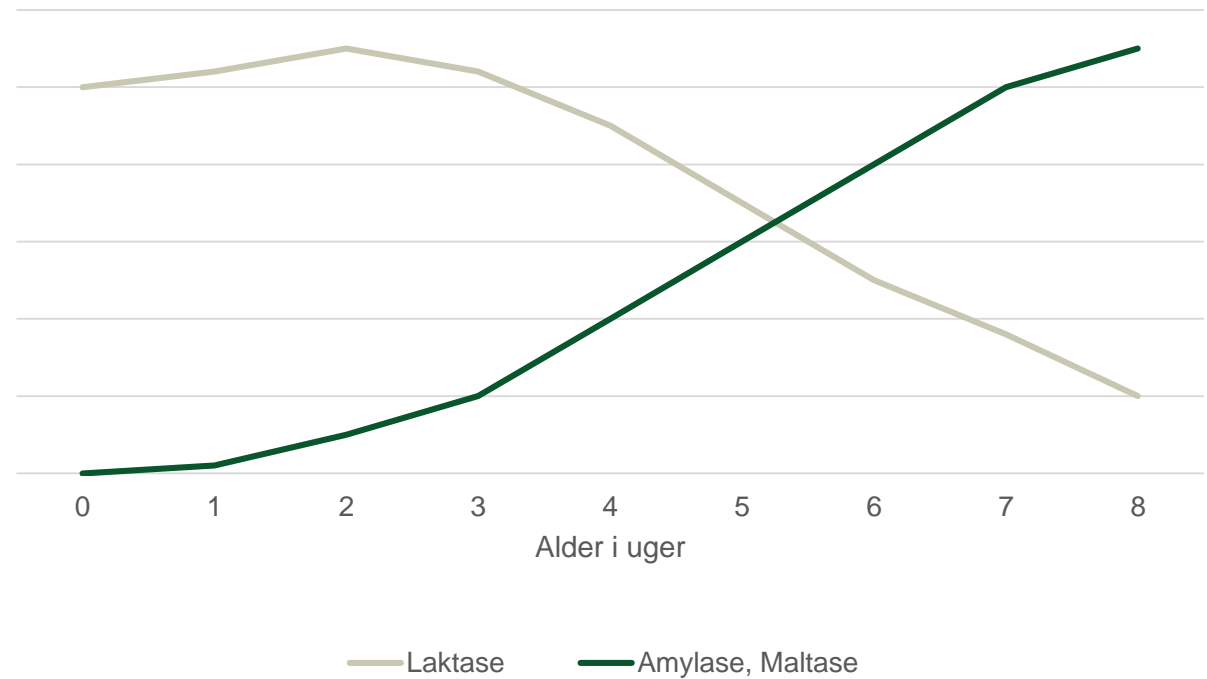
Hvad sker der med pattegrisens enzymer?

Pattegrise **kan** fordøje laktose og glukose

Pattegrise kan **ikke** fordøje plantekulhydrater fx maltodextrin, xylose og amylose

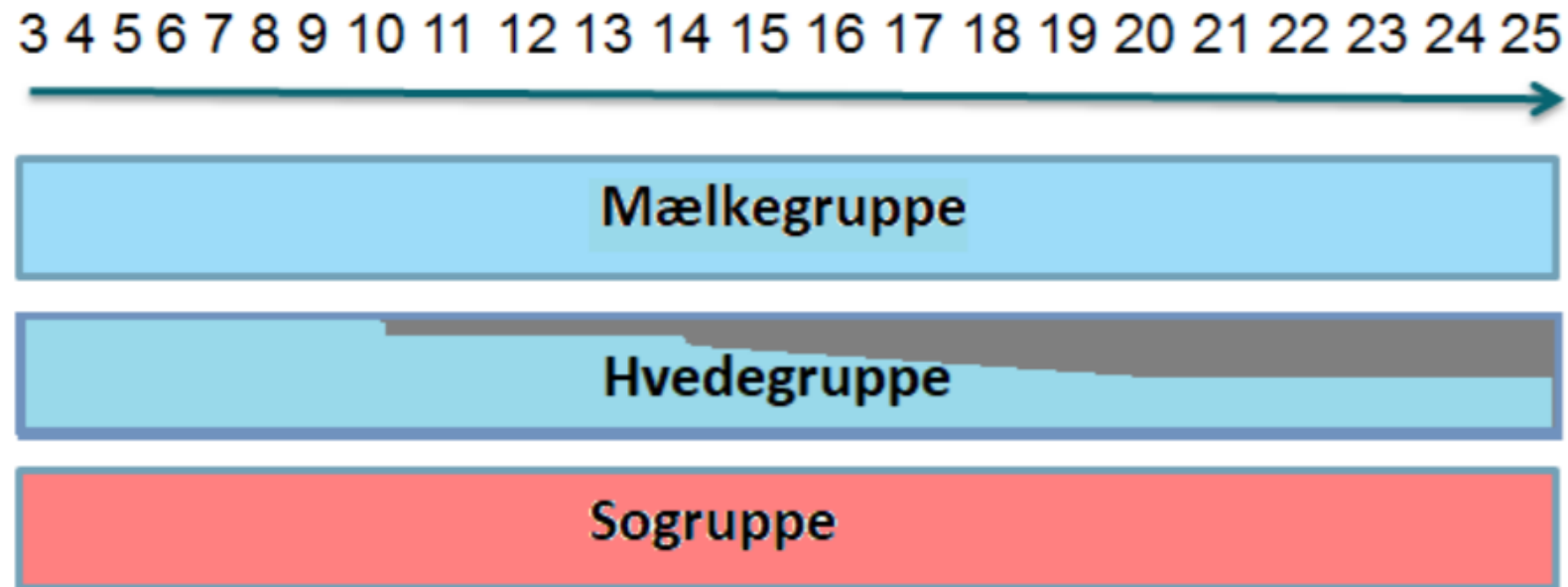

Enzymaktivitet

Kan vi "enzymtræne" pattegrisen?

- 3 grupper
- 18 grise i hver gruppe
- Mælkegruppe: foder kun med mælkeprodukter
- Hvedegruppe: Foder med stigende mængde hvede
- Sogruppe: Udelukkende somælk

Kan vi enzymtræne pattegrisen?

- Hvedegruppen havde større enzymaktivitet af sukrase og maltase
- Ingen ændringer på tarmen
- Ingen forskel i tilvækst
- Både hvedegruppen og mælkggruppen havde lavere tilvækst end sogruppen
- Sogruppen havde en meget højere fedtprocent

Foder i farestalden

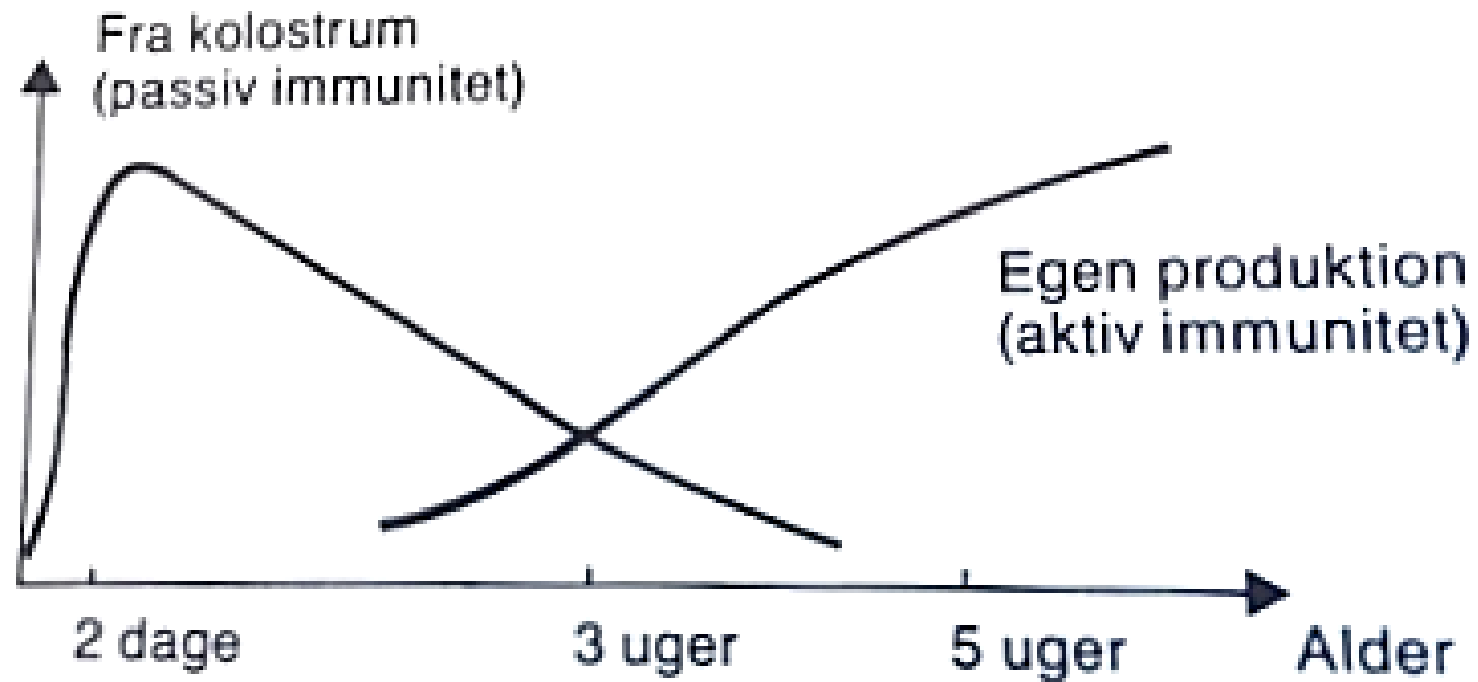
- Grisen KAN enzymtrænes i farestalden, men vi ved ikke hvor stor effekten er efter fravænning.
- Skal foderet få grisen til at vokse, skal det indeholde mælkeprodukter, som grisen kan fordøje.
- Jo højere fravænningsalder, jo mere relevant er foderet
- Uanset hvad udgør foderet ”kun” en lille del af pattegrisens ernæring

Hvad skal den robuste fravænningsgris kunne?

Immunitet

Alder ved fravænning

- Det er mega svært at give et præcist svar.
- Jo højere fravænningsalder, jo højere foderindtag før fravænning
- Jo højere fravænningsalder, jo bedre immunitet
- Jo højere fravænningsalder, jo mindre "startfoder"

HVORDAN?

- Styr på størrelsen af fareholdet
- Udnyt søernes kapacitet

Hvor mange søer i fareholdet skal slagtes?

Hvor mange polte skal være klar?

Der løbes det rette antal dyr evt. + forsikringssøer

Husk at tilpasse antallet i drægtighedsstalden!

Fravænning

Erfaringsindsamling - intro

- 26 besætninger uden zink
- Spørgeskema
- Produktionsrapporter
- Foderrecepter

” Vi gør jo ikke noget særligt ”

- Foderets sammensætning
- Tildeling før og efter fravænning
- Hygiejne
- Personale

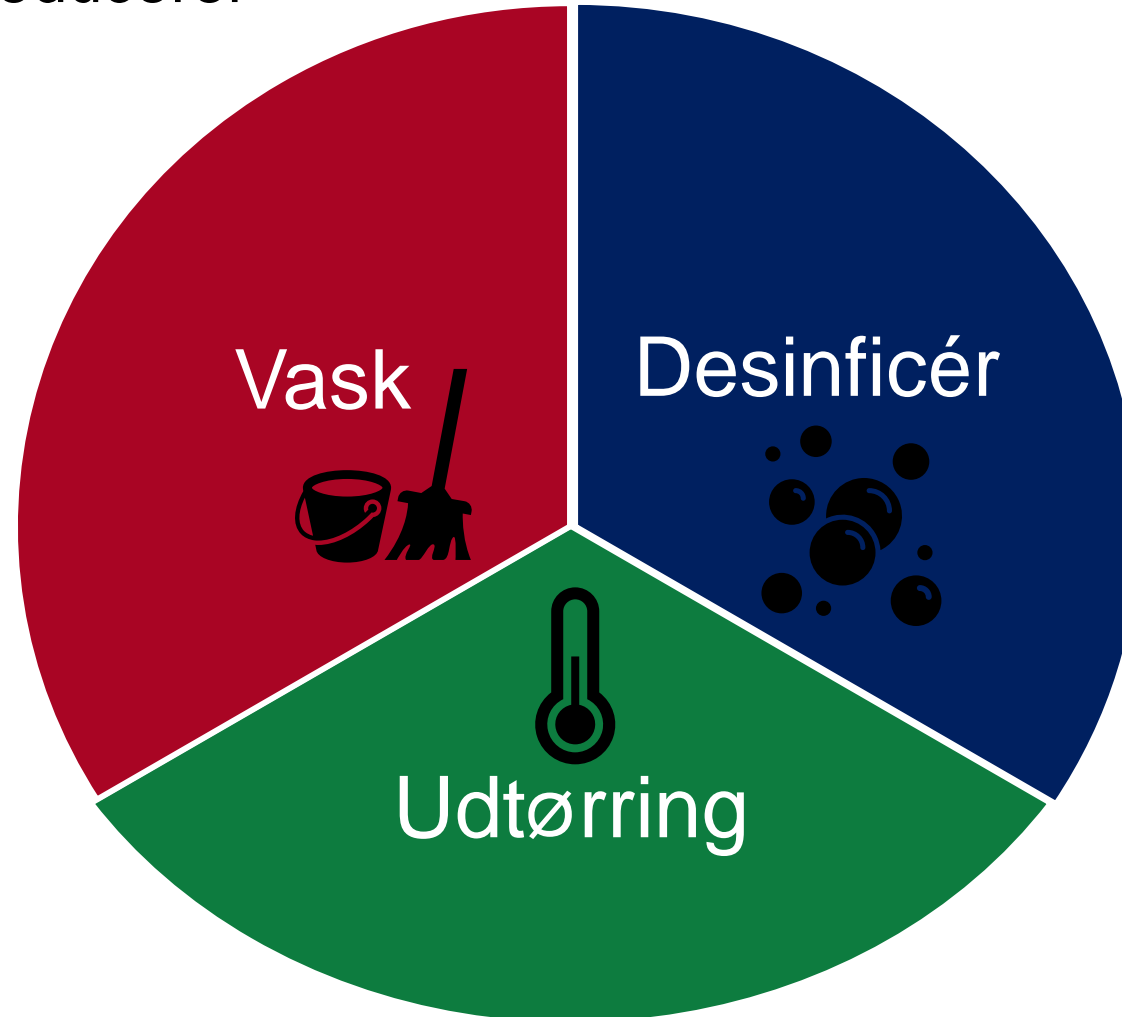
Erfaringsindsamling i 26 besætninger uden medicinsk zink

- Søer lagt ud med godt 14 grise
- Egenfravænning på 12,5
- Diegivningsdage 29,4
- Fravænningsvægt 7 kg (5,5-10 kg)
- Foder fra dag 10 eller før
- Samme foder før og efter fravænning

Forberedelse af stalden

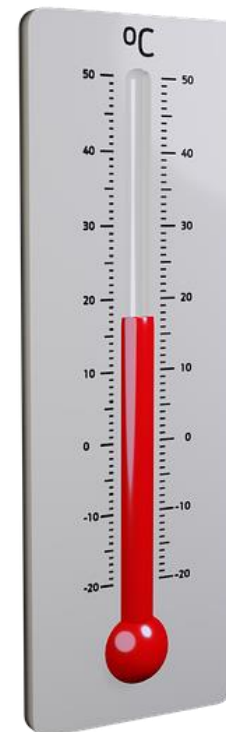
Grundig klargøring reducerer

- **Smittespredning**
- **Smittepres**

Desinfektion

- Desinfektion dræber bakterier, virus & svampe
- Vær opmærksom på:
  - pH
  - Temperatur
  - Virketid
  - Holdbarhed
  - Værnemidler – pas på dig selv!

Udtørring

Stalden skal være tør og varm ved indsættelse!

- Grisene bruger kropsvarme til at udtørre en fugtig sektion
- Bakterier overlever godt i fugtige miljøer
- En fugtig stald giver et højere foderforbrug og mere sygdom

Tommelfingerregel: Stalden er tør, når temperaturen på gulvet under overdækningen er 32°C

Kontrol af temperatur

- Udtørring - ALLE
- Tjek af temperatur - De fleste

Vægt, kg	Temperatur, °C
>6	32
6-7	30-31
8-9	28-29
11	27-28
15	26-27
18	25-26
25	22-23
30	21-22

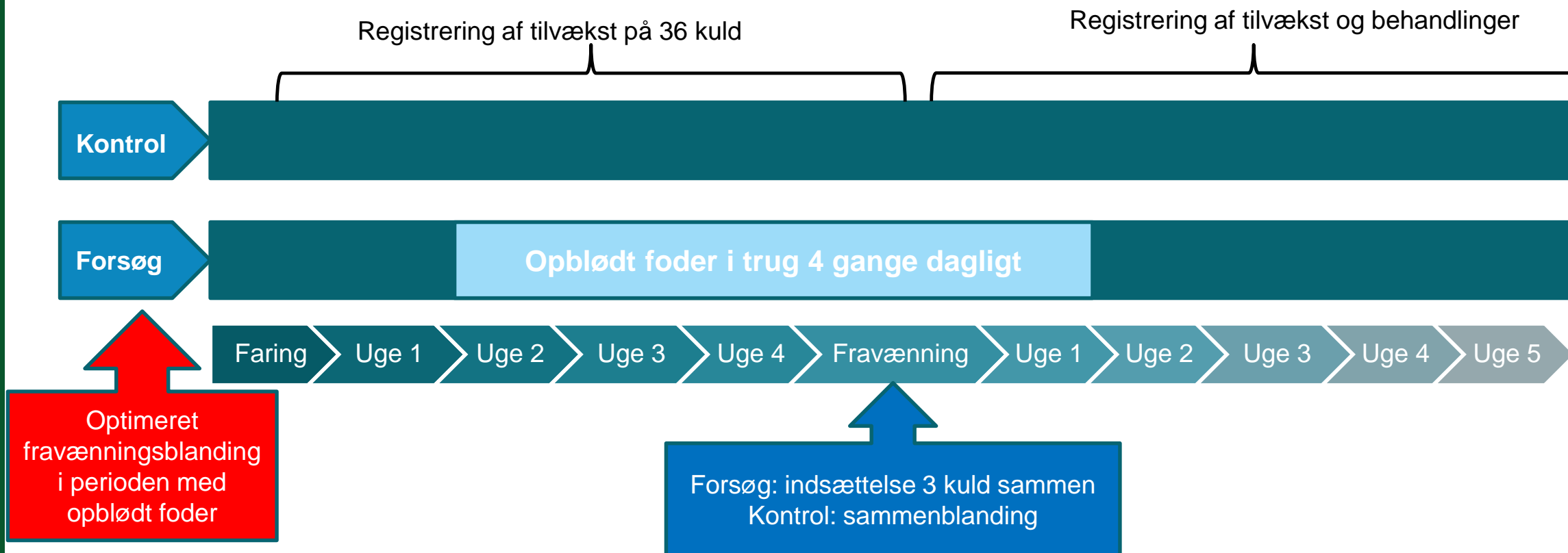
Hvad ved vi om sortering og sammenblanding

Sorteringsmetoder

- Efter størrelse
  - Fordele:** Ensartede grise
  - Ulemper:** Høj grad af sammenblanding
- Efter kuld
  - Fordele:** Minimal sammenblanding
  - Ulemper:** Uens grise i samme sti
- Efter køn
  - Fordele:** Hensyn til aftageren
  - Ulemper:** Høj grad af sammenblanding
- Ingen sortering

Konceptafprøvning

Konceptafprøvning

- Reduceret sammenblanding
- Opblødt foder før og efter fravænning
- Optimeret fravænningsfoder
- Tilvækst i farestalden
- Diarrébehandlinger
- Tilvækst fra fravænning til dag 35

	Forsøg	Kontrol
Fordøjeligt råprotein, %		
Råprotein, g/FEsv		
Soja		
Øvrige proteinkilder		
Andet		

Foderoptagelsen omkring fravænning

10 besætninger tildelte foder før dag 10 i farestalden

20 besætninger brugte samme foderblanding før og efter fravænning

24 besætninger gør noget "ekstra" efter fravænning

Faste efter fravænning er skadeligt for tarmen

Ved fravænning er cirka 20 % "non-eaters"

Fokus på foderoptagelsen før og efter fravænning

Konceptafprøvning

- Reduceret sammenblanding
- Opblødt foder før og efter fravænning
- Optimeret fravænningsfoder
- Tilvækst i farestalden
- Diarrébehandlinger
- Tilvækst fra fravænning til dag 35

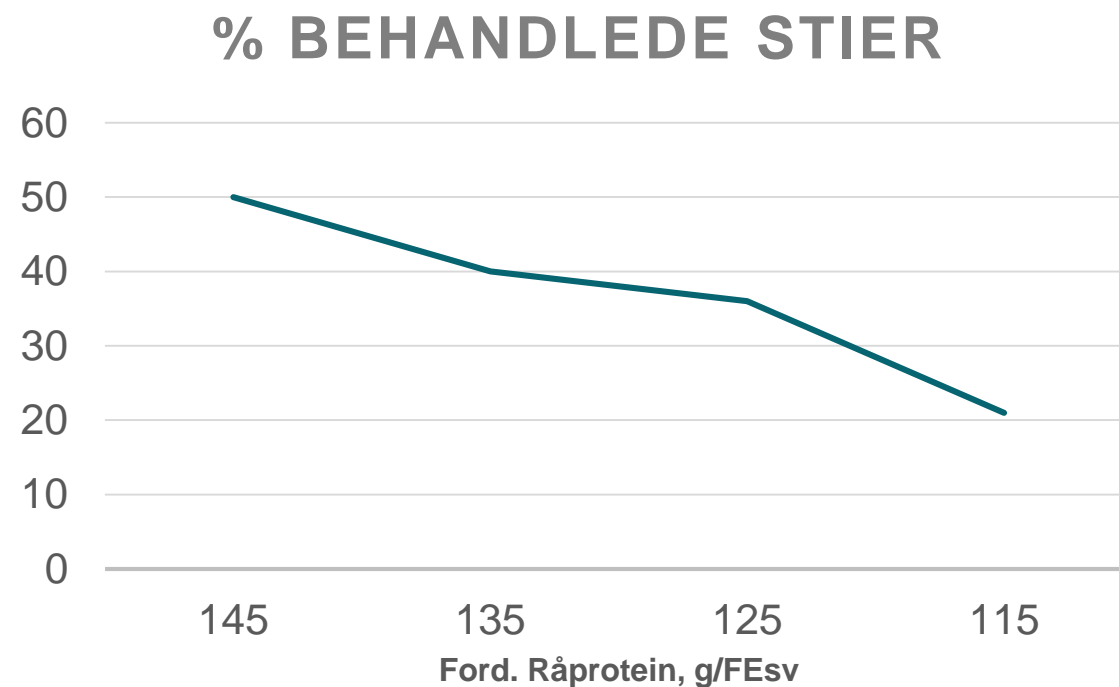
	Forsøg	Kontrol
Fordøjeligt råprotein, %		
Råprotein, g/FEsv		
Soja		
Øvrige proteinkilder		
Andet		

Reduktion i protein

Zinkfrie besætninger

- 14,8 - 20,5 % (18,7)
- 113 - 146 g fordøjeligt råprotein pr. FEsv (135)
- Zink reducerer diarrebehandlinger med ca. 50%
- Mindre protein reducerer diarrebehandlinger med 30 %

Anbefalinger: Fordøjeligt råprotein/FEsv: 135-143 g

Skåneblandinger: Fordøjeligt råprotein/FEsv: 118-131 g

Maks. 18 % protein

Konceptafprøvning

- Opblødt foder før og efter fravænning
- Reduceret sammenblanding
- Optimeret fravænningsfoder
- Tilvækst i farestalden
- Diarrébehandlinger
- Tilvækst fra fravænning til dag 35

	Forsøg	Kontrol
Fordøjeligt råprotein, %	17,5	18,5
Råprotein, g/FEsv	138	143
Soja		
Øvrige proteinkilder		
Andet		

Proteinråvarer: soja kontra sojaproteinprodukter

- Forsøg 1 – Resultater 7-30 kg

Gruppe	%	Flokbehandlede stier, %	Produktionsværdi, indeks
1- Sojaskrå	13,6	75	100
2- HP300	10,1	77	81
3- Alpha Soy	11,6	75	83
4- Vilosoy	11,6	88	87

17,35 % råprotein

1,15 FEsv/kg

130 gram fordøjeligt protein/FEsv

% zink

Proteinråvarer: soja kontra sojaproteinprodukter

- Forsøg 2 – Produktivitet 6-30 kg

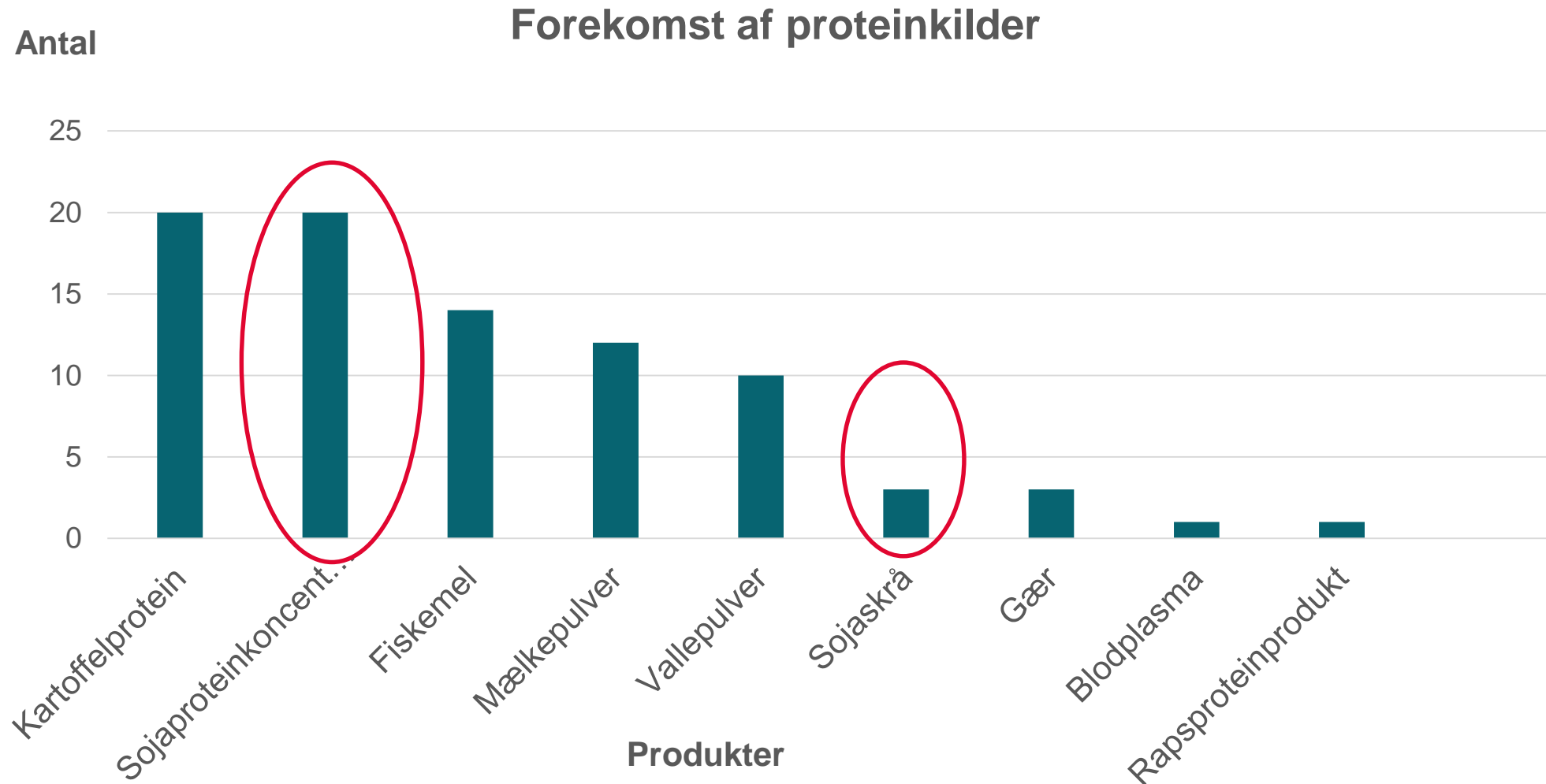
Gruppe	%	Flokbehandlede stier, %	Produktionsværdi, indeks
1- Sojaskrå + (2,2 % koncentrat)	7,0	41,3	102
2- Sojaproteinkoncentrat	7,5	49,3	97

17,6 % råprotein

1,19 FEsv/kg

133 gram fordøjeligt protein/FEsv

Erfaringer fra zinkfrie besætninger

Konceptafprøvning

- Opblødt foder før og efter fravænning
- Reduceret sammenblanding
- Optimeret fravænningsfoder
- Tilvækst i farestalden
- Diarrébehandlinger
- Tilvækst fra fravænning til dag 35

	Forsøg	Kontrol
Fordøjeligt råprotein, %	17,5	18,5
Råprotein, g/FEsv	138	143
Soja	Sojakoncentrat	Sojaskrå
Øvrige proteinkilder		
Andet		

Erfaringer fra zinkfrie besætninger

- Kartoffelprotein: 20
- Sojaproteinprodukt: 20

- Fiskemel: 14
- Mælkepulver: 12
- Vallepulver: 10

- Sojaskrå: 3
- Tørgær: 3
- Blodplasma: 1
- Rapsproteinprodukt: 1

Erfaringer fra zinkfrie besætninger

- Kartoffelprotein: 20
- Sojaproteinprodukt: 20
- Fiskemel: 14
- Mælkepulver: 12
- Vallepulver: 10
- Sojaskrå: 3
- Tørgær: 3
- Blodplasma: 1
- Rapsproteinprodukt: 1
- Kartoffelprotein/fiskemel har en fordelagtig aminosyreprofil og kan substituere hinanden afhængig af pris

Medd. 680 (2004) : [Vallepulver i foder til smågrise](#)

Medd. 846 (2009): [Plasma og zink til smågrise](#)

Erfaringer fra zinkfrie besætninger

- Kartoffelprotein: 20
- Sojaproteinprodukt: 20
- Fiskemel: 14
- Mælkepulver: 12
- Vallepulver: 10
- Sojaskrå: 3
- Tørgær: 3
- Blodplasma: 1
- Rapsproteinprodukt: 1
- Kartoffelprotein/fiskemel har en fordelagtig aminosyreprofil og kan substituere hinanden afhængig af pris
- Mælkepulver/vallepulver er letfordøjelige proteinkilder
- Vallepulver giver øget produktivitet, når det tilsættes med op til 30 %

Medd. 680 (2004) : [Vallepulver i foder til smågrise](#)

Medd. 846 (2009): [Plasma og zink til smågrise](#)

Erfaringer fra zinkfrie besætninger

- Kartoffelprotein: 20
- Sojaproteinprodukt: 20
- Fiskemel: 14
- Mælkepulver: 12
- Vallepulver: 10
- Sojaskrå: 3
- Tørgær: 3
- Blodplasma: 1
- Rapsproteinprodukt: 1
- Kartoffelprotein/fiskemel har en fordelagtig aminosyreprofil og kan substituere hinanden afhængig af pris
- Mælkepulver/vallepulver er letfordøjelige proteinkilder
- Vallepulver giver øget produktivitet, når det tilsættes med op til 30 %
- Blodplasma virker på niveau med zink både med hensyn til behandlinger og produktivitet

Medd. 680 (2004) : [Vallepulver i foder til smågrise](#)

Medd. 846 (2009): [Plasma og zink til smågrise](#)

Konceptafprøvning

- Optimeret fravænningsfoder
- Opblødt foder før og efter fravænnning
- Reduceret sammenblanding
- Tilvækst i farestalden
- Diarrébehandlinger
- Tilvækst fra fravænnning til dag 35

	Forsøg	Kontrol
Fordøjeligt råprotein, %	17,5	18,5
Råprotein, g/FEsv	138	143
Soja	Sojakoncentrat	Sojaskrå
Øvrige proteinkilder	Kartoffel, fiskemel, valle	Kartoffel
Andet		

Fibre

- En del af konceptet fra Trouw og Vitfoss
- Opdeles i opløselige og uopløselige
- Hvad er den funktionelle effekt?
- Der mangler storskala forsøg!

Konceptafprøvning

- Optimeret fravænningsfoder
- Opblødt foder før og efter fravænning
- Reduceret sammenblanding
- Tilvækst i farestalden
- Diarrébehandlinger
- Tilvækst fra fravænning til dag 35

	Forsøg	Kontrol
Fordøjeligt råprotein, %	17,5	18,5
Råprotein, g/FEsv	138	143
Soja	Sojakoncentrat	Sojaskrå
Øvrige proteinkilder	Kartoffel, fiskemel, valle	Kartoffel
Andet	5 % Hvedeklid	-

Konceptafprøvning

- De lærer at æde allerede i farestalden
- De æder fra første fodring i klimastalden
- Der forekommer stadig diarré, men de "retter sig" med færre antibiotikabehandlinger
- Sokkeprøver viser moderat forekomst af F4 og F18

Opsummering

- Stalden skal være klar ved indsættelse
- Fokus på foderoptagelse og ædepladser
- Lavere protein → mindre diarré → lavere tilvækst
- Brug en vis grad af letfordøjelige proteinkilder
- Sojaproteinprodukter anvendes meget, men sojaskrå **kan** være lige så godt
- Opblødt foder kombineret med andre tiltag ser lovende ud!

Løsningen bliver en kombination af tiltag tilpasset hver besætning!

Hvor finder I mere viden?

- Zinkguide.dk – Tag en test og få 3 konkrete forslag til forbedringer
- Temaside <https://svineproduktion.dk/aktuelt/temaer/zinkberedskab>
- Podcast: <https://podcast.seges.dk/category/svin/>

Nedtælling til en zinkfri svineproduktion

545 : 13 : 14 : 42

DAGE

TIMER

MINUTTER

SEKUNDER

TAK og husk!

Vær altid opdateret på den seneste faglige viden

Tilmeld dig **Nyhedsmail** fra
SEGES Svineproduktion på
www.svineproduktion.dk

 facebook.com/SegesSvineproduktion